

Gebyrfrit bibliotek

24/2370 Åben Sag

Sagsgang

KFU, ØK, KB

Sagsfremstilling

Den 20. februar 2024 behandlede Kommunalbestyrelsen SF's gruppens forslag om gebyrfrihed på Norddjurs Kommunes biblioteker. Kommunalbestyrelsen godkendte, at sagen sendes til nærmere behandling i Kultur- og Fritidsudvalget.

I denne sag skal deres træffes beslutning om indførsel af gebyrfrit bibliotek ved Norddjurs Biblioteker herunder gebyrfrihed ved overskredet udlånsfrist for henholdsvis børn og borgere generelt samt gebyrfrihed ved ikke-indleverede materialer.

Flere forsøg med gebyrfrit bibliotek understøtter tesen om, at gebyrfrihed afføder flere udlån og nye lånere – særligt lånere, der fravælger biblioteket på grund af risiko for gebyrer.

Gebyrer fastsættes jf. biblioteksloven af Kommunalbestyrelsen. De gældende gebyrer i Norddjurs Kommune tager allerede hensyn til børnelånere, idet børnelånere er fritaget for de første to gebyrer ved overskridelse af afleveringsfrist, og det tredje gebyr er reduceret.

I biblioteksregi defineres brugere i alderen 0-15 som 'børn', og brugere i alderen 16 år og opefter defineres som 'voksne'.

Erfaringer med gebyrfrihed fra andre kommuner

Glostrup Bibliotek har i perioden august 2022 - juli 2023 gennemført forsøg med gebyrfrit bibliotek. På baggrund af erfaringer fra prøveperioden er ordningen gjort permanent.

I prøveperioden er der kommet flere lånere på bibliotekerne, og der er sket en stigning i antallet af udlån:

“Der er kommet flere lånere til (+190), udlånstallet steg (+7.213), og helt generelt er der opnået større brugertilfredshed. Der har desuden været tilkendegivelser fra brugere, der nu vil låne hos os igen, da der ikke er risiko for at skulle betale gebyr ved for sen aflevering. Især børnefamilier har markeret sig her.” (Fra sagsfremstilling - Glostrup Kommune oktober 2023).

Aarhus Bibliotekerne indførte i foråret 2022 gebyrfrit bibliotek for børn for at fremme læselyst og børneudlån. Som konsekvens har bibliotekerne mistet en mindre indtægt, men børneudlån er steget, og ændringen i gebyrordningen har affødt positiv opmærksomhed.

Tabel: Udlån ved Aarhus Bibliotekerne i 2021 og 2022:

	Udlån i perioden juli-december 2021	Udlån i perioden juli-december 2022:
0-9 år	9.756	12.132
10-19 år:	18.983	18.759
Samlet udlån på alle grupper:	731.358	759.667

Blandt gruppen i 0-9 år er udlånene steget ca. 30 %. Der har dog også været en generel stigning i udlån, så stigningen blandt gruppen i 0-9 år kan ikke kategorisk tilskrives afskaffelse af gebyr for aldersgruppen. Aarhus Bibliotekerne gør samtidig opmærksom på, at gebyrfrit bibliotek for børn blev indført på bagkant af Covid-19, hvilket ikke kan afvises at have en indvirkning på fremgangen i udlån.

Modeller for gebyrfrit bibliotek i Norddjurs Kommune

Forvaltningen fremsætter følgende tre modeller for et gebyrfrit Norddjurs Biblioteker:

MODEL 1: Gebyrfrit bibliotek for børn ifm. overskredet udlånsfrist

- Model 1 vil koste 4.685 kr.* ** årligt i manglende indtægter fra gebyr og tilsidesættelse af 5.000 kr. til eventuelt indkøb af nye bøger på grund af ændret adfærd.
- Norddjurs Biblioteker tilpasser eget budget efter nedsat indtægt og øget udgift til indkøb.

MODEL 2: Gebyrfrit bibliotek for alle borgere ifm. overskredet udlånsfrist

- Model 2 vil koste 116.533 kr.* årligt i manglende indtægter fra gebyr og tilsidesættelse af 10.000 kr. til eventuelt indkøb af nye bøger på grund af ændret adfærd.
- Norddjurs Biblioteker kan alene imødekomme nedsat indtægt ved udlån til børn inden for eget budget samt det dermed forbundne indkøb af bøger. Ved uændret serviceniveau skal Norddjurs Bibliotekers budget tilføres 112.000 kr.

MODEL 3: Gebyrfrit bibliotek for alle borgere ved overskredet udlånsfrist og ikke-indleverede bøger

- Model 3 vil koste 174.363 kr.* årligt i manglende indtægter fra gebyr og indkøb af erstatningsbøger og der kan tilsidesættelse 10.000 kr. til eventuelt indkøb af nye bøger på grund af ændret adfærd på bibliotekets eget budget.
- Norddjurs Biblioteker kan imødekomme nedsat indtægt ved udlån til børn inden for eget budget. Ved uændret serviceniveau skal Norddjurs Bibliotekers budget tilføres 170.000 kr.

*Med udgangspunkt i Norddjurs Bibliotekers regnskabstal fra 2023.

**Det begrænsede tab af gebyrindtægter fra udlån til børn skyldes gældende lempelige gebyrordning for børn i Norddjurs Kommune.

Der vil være minimale administrative konsekvenser for Norddjurs Biblioteker ved alle tre modeller, da alle økonomiske mellemværender administreres af Norddjurs Kommunes inddrivelseskontor via 'Mit betalingsoverblik'.

Sammenhæng til andre politikker/strategier og fagområder

Gebyrfrihed understøtter Norddjurs Bibliotekers blivende dagsorden om at nå ud til så mange målgrupper som muligt. Da gebyret er en del af kommunens takster, går sagen videre til Kommunalbestyrelsen.

Økonomiske konsekvenser

Med udgangspunkt i de sidst kendte regnskabstal for 2023 kan der opstilles følgende:

Model	Gebyr indtægter	Bibliotekets egenfinansiering	Budgetbehov Afrundet
1.	4.685	-4.685	0
2.	116.533	-4.685	112.000

3.	174.363	-4,685	170.000
----	---------	--------	---------

Gebyrindtægter for børn indgår i alle tre modeller med 4,685 kr. og modregnes, da biblioteket selv finansierer denne andel sammen med indkøb af nye bøger på grund af ændret adfærd. Dette skal ses i en sammenhæng med, at biblioteket i 2025 har et effektiviseringsbidrag svarende til ca. 130.000 kr. på budgettet til drift af den kommunale biblioteksservice.

Hvis biblioteket skal tilgodeses i forhold til de manglende årlige indtægter, skal der findes finansiering.

Lovgrundlag

I overensstemmelse med biblioteksloven kapitel 3 § 21 kan kommuner opkræve et gebyr for overskridelse af lånetiden.

Indstilling

Chefen for Kultur, Fritid, Turisme og Biblioteker indstiller, at der træffes beslutning om,

1. ikke at indføre gebyrfrihed.
2. gebyrstaksten for aldersgruppen 0-15 år bliver 0 kr. finansieret af bibliotekets egen ramme (MODEL 1).
3. biblioteket bliver gebyrfrit for alle lånere fra 1. januar 2025, og gebyrtaksten sættes til 0 kr., under forudsætning af at der opnås finansiering på 0,112 mio. kr. årligt i forbindelse med budgetforhandlingerne (MODEL 2).
4. biblioteket bliver både gebyr- og erstatningsfrit fra 1. januar 2025, og gebyrtaksten sættes til 0 kr., under forudsætning af at der opnås finansiering på 0,170 mio. kr. årligt i forbindelse med budgetforhandlingerne (MODEL 3).

Beslutning i Kultur- og Fritidsudvalget den 30-04-2024

Et flertal bestående af Allan Gjersbøl Jørgensen (A), Fritz Birk Sørensen (A) og Niels Skov Pedersen (C) indstiller, at gebyrstaksten for aldersgruppen 0-15 år bliver 0 kr. finansieret af bibliotekets egen ramme (MODEL 1).

Et mindretal bestående af Sebastian Grauert (I) og Benno Blæsild (V) ønsker ikke at indføre gebyrfrihed.

Beslutning i Økonomiudvalget den 07-05-2024

Et flertal bestående af Lars Møller (A), Benny Hammer (C), Kasper Vindbjerg (F) og Ulf Harbo (Ø) indstiller, at gebyrstaksten for aldersgruppen 0-15 år bliver 0 kr. finansieret af bibliotekets egen ramme (MODEL 1).

Et mindretal bestående af Kasper Bjerregaard (V), Sebastian Grauert (I) og Jens Kannegaard Lundager (O) ønsker ikke at indføre gebyrfrihed.

Tom Bytoft (A) tog forbehold.

Bilag:

1 - 3593068 Åben Gebyroversigt for Norddjurs Biblioteker 2023 (27297/24) (H)